

SZABÓ TIBOR BENJÁMIN
**Ahogy anyád megjelent
 az alföldi tájban**

Apád rendes parasztgyerek volt. Olyan hegyeset tudott köpni, hogy megolvadt tőle a bitumen. Leharapta a trágyagiliszta farkát kint a Körös-parton, mielőtt rátűzte a horogra. Úgy fogósabb. Reggelente odabaszott a disznó orrára a keverőkanállal, hogy ne legyen olyan pofátlan az etetésnél. Apád arca földszínű volt, és messzire pöckölte a csikket a szoborkert előtt egy nap, hetedikes korában, aztán fellépett a Csepel platójára – cukorrépatallózni vitték őket. És nem lázadt a sorsa ellen apád, jó volt minden úgy, ahogy, értette, tudta az összes fontos dolgot a világról. Például, hogy a gépállomáson kell majd dolgozni, nem a silózóban. Mert a műhelyt fűtik, meleg van télen is, meg nem kell folyton azt a dögletes büzt szagolni, amit a silómedencéknél. Meg hogy a német vadászoktól dobozos Fantát lehet kérni télen, kulcstartót, sőt, ha már nagyon részegek, az Ottakinger sörből is adnak. Meg hogy, ha a Steigerből folyik az olaj, akkor nyilván *szimeringes*. Állt apád az öreg Zsótér mellett, a téesz kapujában, a munkagép bánatosan pöfögött előttük, és ritmusosan tolt ki magából fáradt, mélykék szutykot, mintha a nyakát vágták volna át. *Szimeringes*, mondta apád bölcsen, megszívta az orrát, elnézett a fácánnevelde irányába. Az öreg Zsótér meg morgott, hogy *Basznád ki anyádbul a vippon-belsőt!* Belerúgott a Steiger hatalmas kerekébe, aztán otthagya apádat is, a gépet is a kiállóban, átment a Tessler-kocsmába, a sáros csizmája cuppogó hangot adott minden lépésnél. Apád tizenhárom éves volt akkor, és egy rossz szava nem lett volna, ha így marad körötte a világ. Helye volt a Nap alatt. Izmok dagadtak a karjában, le tudott darálni egy mázsa húst, és nem motorral, ez korábban történt, fél napokig tekerte azt a szart, amikor vágtak. Jobb kedvében megmarkolászta Zsilka Pötyi bugyiját nagyszünetben, irtózatosságot kapott érte. Minden adott volt a boldog élethez.

Aztán furcsa, érthetetlen dolgok kezdtek történni. Apró akadások, megtorpanás, a kínos csendek. Jeleket küldött a világtörvény, hogy valami nincs rendben. Amikor nagyapád ötméteres, orosz teleszkópját vitte ki horgászni apád, például. Az első dobásnál akadt le a cájg, apád húzogatta, rángatta. A mederbe rözseágyat fektettek a régi mederásók, biztos abba fordult bele a horog. Apád kezében meg elpattant az ötös telő, miközben próbálta kiszabadítani. Nagyapád nézte, forgatta este a horognyelet, nem hitt a szemének. *Ebbe a botba acélbetét van*

fűzve, mit csináltál vele?, kérdezte. Apád megvonta a vállát. Nem csinált semmi különöset. És nem sokkal később elektromos dudát kellett szerelni a Camping biciklire. Balogh Imitől kapott apád tranzisztorokat, ellenállást, apró led-diodákat. Billenőt, huzalokat talált otthon, a menzán Imi egy szalvétára rajzolta fel sebtiben a kapcsolási rajzot. Közeledett az újabb jel. Fél napig szőrözött apád a csengővel, a nyákot fúrta, maratta, az apró, színes műtűröket forrasztotta rá a textilbakelit-lemezre. Feszültséget mért, pólusokat ellenőrzött. A végén szépen kitakarított maga után, mindent elpakolt a műhelyben. A pákát is. Rácsavarta a zsinórját, visszatette a szekrénybe. Zsebtelep épp nem volt otthon, úgyhogy a készülék kipróbálása másnapra maradt. Apád a bundás kenyeret falta a munka után, elégedett volt, izgatott, már tervezte, hogyan dudál rá iskolába menet Matild néniére a sarkon. Nagyot kortyolt a kakaóból, vigyorgott, tetszett neki az elgondolás, a sikongató öregasszony képe. Ahogy nagyapád viszont nem örült egyáltalán. Remegő szájjal rontott be a konyhába akkor este, megállt, a kezében a forrasztó, fújtatt az idegtől. Apád elsápadt, amikor meglátta a szétolvadt, szétégett vezetékét. Az egész páka megfeketedett, ráflandírozta magára a műanyagot. Teljesen tönkrement, világos, nagyapád pedig beszélni kezdett, fojtottan, látszott rajta, hogy nehezen uralkodik a dühén. *Beraktad ezt a forró szart a nitró mellé*, mondta. Szuszogott valameddig, mielőtt folytatta. *Ha csak egy kicsit több van az üvegben, felrobban. A kocsi begyullad, a ház is leég estére, itt döglünk meg mindannyian.* Nem mondott többet, a forrasztót belevágta a kukába, aztán átvonult a szobájukba, nem is jött elő már aznap. Apád pislogott egykedvűen, nem kívánta már a kakaót. A vasműszaki meg délelőtt kilenckor nyitott, vagyis még tíz se volt másnap, mire kiderült, hogy feleslegesen égett szét a páka. A csengő nem működött. A tranzisztorból lila füstök szálltak fel, valamit nyilván zárlatosra kötött be apád. Nézte a kiégett szerkezetet, a rengeteg beleölt időre gondolt, nem értette, miért történnek vele ilyenek. Egyébként nagyapád megbékélt akkor még, de látszott rajta azért, hogy mindig szomorúbb, ha apád munkáival találkozik. Nem lehetett vele mit tenni. Pedig apád nagyon igyekezett. Hiába. És a motoros túrával telt be aztán a pohár, jött az elkerülhetetlen szakadás. Apád Balogh Imivel meg Oláh Szabival akart kimotorozni a szemétteléhez egy keddi napon, mindenki a saját motorjával, apád is kitolta a garázsából nagyapád régi Verhovina mopedjét, a Szimóhoz nem mert volna hozzányúlni. Rég nem használta már nagyapád a mopedet, biztos beszáradt, vagy fene tudja, nem indult. Rúgta apád, nem is köhögött. Rúgta, szívató, rúgta, semmi. Tologatta az udvaron, ráugrott, meg se mozdult. Csorgott

apád hátán a víz, fél három volt már, kettőre beszéltek meg a fiúkkal, rég elkésett. Pedig így beégni nem lehet. A végén még nem hiszik el, hogy van motorja. Mint ahogy tényleg nem is volt, de ez nem számított. A szten-derre állított moped blokkját kezdte babrálni, kapcsolgatott, tekergetett. A karburátort is megtisztogatta, nem segített. Minden határon túl ment már a tökölés, erőteljesebb, forradalmibb megoldás kellett. Ideges volt apád, berohant a garázsba, kihozta a lemezkannát meg egy féldecis mérőkupakot. Leszedte, félretolta a gyújtás-csatlakozót, a gyertyát ki, aztán a hengerbe öntött fél deci benzint. Gondolkodott kicsit, majd rátöltött még fél decit. Csak, hogy beinduljon, melegedjen, utána már úgys szívja magától a naftát a blokk. Visszacsavarta a gyertyát, az első féket lefogta, ráillesztette a lábát a berúgó karra – most vagy soha. A Verhovina pedig valami mély csobbantást hallatott a szokásos nyikorgás mellé, más nem történt. Újra ráugrott a karra, megint semmi. Aztán újra, és újra, és újra. Az ötödik kísérletnél fordult ki a világ a négy sarkából. A szikra begyújtotta a nyomástól felmelegedett benzint egy részét, a blokk irtózatossá üvöltött, apád hátraesett, a kipufogóból kékes láng csapott ki, forgott a motor, mint az ítélet. És két másodperc múlva már elégetett annyi benzint a beletöltöttből az a szerencsétlen járgány, hogy a maradék a beszívott levegővel begyuladhaszon egészen. Irtózatossá robbanás volt, levágta a blokkot a vaskos szovjet vázról, olyan erővel, hogy a kocsibejáró kövér betonlapja azonnal megadta magát, sugarasan repedt ezerfelé. A moped segge felágaskodott a levegőbe, aztán visszazuhant, elborult. Csend lett. A Verhovina nem is szólalt meg soha többé. Összeszaladtak a szomszédok, az egyik hozott tűzoltószifont, telefújta szürkés-fehér porral az udvart. Nagyapád aznap este nagyon megverte apádat. És néhány hét múlva apád osztályfőnöke jelent meg náluk egy délután, a gyerekszobába ültek be, nagyapád szabadságot kért aznapra. Nagyanyád se kezdett vacsorát főzni, hogy ott tudjon lenni, amikor Erika néni, az osztályfőnök türelmesen, kedvesen azt tanácsolja apádnak, hogy talán mégis inkább gimnáziumba kéne menni. Nem való apádnak a szakmunkásképző. A jelentkezések már lezárultak, de szokott lenni pótfelvételi. Az nagyon rossz volt. Ott ült apád megszegyenülve, megalázva. Gimnáziumba. A tápos genyók közé. Oda azok járnak, akik semmire másra nem jők, a selejtek, a gyenge szarok. Apád gépszerelő akart lenni, a gimnáziumban abból semmit se tanítanak, nem fogják így felvenni az állomásra. Nagyapád bólintott akkor, és ellentmondást nem tűrve mondta, hogy *Maradsz iskolában, amíg lehet, mese nincs.* Apád látta a csalódást a szülei arcán. Hogy hiába fiú, mégse lesz belőle más, csak irodista. Így nem lett apádból békési paraszt.

Egy kocka gimnáziumba dugták be, mint megesett lányt az apácák közé régen, titkolva is kicsit, szégyellve is kicsit, hogy ilyen a gyerek, de nem baj, majd kinövi. És kukoricát egyelni csak megtanították.

Két év telt el így, a könyvtár meg a trágyázás között ingázva, amikor egy nyári délután Isten végképp fordított apád sorsán. 1992-ben történt, hajnaltól szedték a krumpelit azon a szombaton. Megállás nélkül egész ebédig, apád a végén minden vágásnál úgy érezte, kiszakad a válla a helyéből. Sokszor hordott fát, a kukoricatörést is végigcsinálta minden évben, de a krumpelifészkek felvágása olyan nagyon összetörte, mint semmi más, járni alig tudott. Szerencsére nem csinálták estig. Ebéd után bezuhant apád a fürdőkádba, majd a nappaliban, a tévé előtt ülve aludt el azonnal, kiájulva, mint a lőtt kutya. Amikor kinyitotta a szemét, az egyik osztálytársa állt előtte. Szoknyában, blúzban, egy apró táskát szorongatott. Anyád volt. Csodálkozott apád, pislogott kómásan. Nem értette. Néha beszélgettek a lánnyal a gimnáziumban, az igaz, egyszer a biciklijét is felpumpálta, de apád egyébként nem ismerte, nem is egy társaságba jártak. Most meg ott állt a szobában, kiöltözve. *Kísérj el a koncertre, légy szíves!*, mondta anyád. Mosolygott. Apád pedig erős kávéfőzött akkor, összekapta magát, *Ne azt az inget, inkább a világosat*, mondta anyád, miközben apád készülődött. Segített kivasalni a nadrágot. Ellenőrizte, jól borotválkozott-e meg apád. Autó jött értük.

A város régi zsinagógájában pazar hangversenyterem, olyan akusztikája volt, mint egy kristálygömbnek. Oda ment be apád öltönyben, nyakkendőben, anyád belekarirolt, mielőtt a terembe léptek. Telt ház volt, tekintetek kísérték őket, ahogy vonultak, anyád vállán finom selyemkendő, apádnak gyöngyözött a homloka. A harmadik sorba szólt a jegyük, középre, az egyik oldalon anyád ült mellette, a másikon az akkori polgármester, nagyapád. Apádat bemutatták. *Maga is rajong a bécsiért?*, kérdezte nagyapád, miközben bejöttek a zenészek. *Azokért nagyon*, bólintott apád. Szorította össze a száját, el ne röhögje magát. Aztán a művészek a pódiumon sokáig hangoltak, apád pedig anyádnak hajolt. *Most már késő, hiába próbálják megtanulni*, súgta a fülébe. Anyád nevetett, apád megsimogatta a karját. Haydnt játszottak különben, az *Órát*, nem kezdőknek való, a menüett meg is feküdt apád gyomrát, de aztán a negyedik tételben a könnyed tánc úgy csapott át feneketlen mélységű drámába, felkavaró erőbe, hogy attól tátva maradt a szája. *Jobb, mint a Korál*, gondolta apád. A koncert utáni fogadáson a karmester mellé ültették őket, anyád elnéző mosollyal gratulált a dirigensnek, megemlítve, hogy most azért fáradtabbak, tompábbak voltak a szokásosnál. Beszéd közben megmutatta apádnak, hogyan kell használni a

halkést. *A kisasszony fülét nem tudjuk becsapni*, hajtott fejet a karmester bocsánatkérően, majd kezét csókolt anyádnak. A pizstráng folyton félrecsúszott apád tányérjén, a nikkeles kés csúnya hangot adva koccant a porcelánon. *Menjünk innen*, kérte anyádat, aki megtörölte a száját, körkörösén billegette a borospoharat, beleszagolt, ivott is egy kortyot. *Társalgunk még egy kicsit, aztán mehetünk, megmutatom a szobámat*, mondta anyád.

A legilletlenebb vágyait is úgy tudta elmondani, olyan magától értetődő nyugalommal, magabiztossággal, társaságban akár, mintha csak a városi hímezőkör kiállításáról beszélne. Nem voltak kétségei, se gátlásai, se félelmei. A nagy polgári ház emeletén pedig, az édeskés szagú lányszobában apád azt is megtapasztalta akkor délután, hogy vannak az emberi testen alkatrészek, amikkel legalább olyan nehéz bánni, mint a halkéssel.

TOMPA ZSÓFIA

Hagyma

*Az elszáradt, külső rétegekkel kezdte.
A pengét könnyedén beléakasztva
húzta a pusztult, száradt oltalmat
az élő test üvegfehérjéről.
És mikor már majdnem a tett végére ért
a hervadt barnából egyszerre könnyű-zöld lett,
az ujjá és a kés közötti rés nyűtte magával,
nyűtte a zsenge zöldet.
A pórusokon át szivárgott a tej,
a sós víz arca gyűrt medreiben, mosta,
mintha rozsdá mállott volna el
a palástoló porrétegeket.
Egymásba kapaszkodva minden ív,
egymásba törve együtt váltak le
a héjak a kisebb héjak lepleiről
mint egymást szorító, óvó bűneink.
S hogy magával húztak minden réteget
a kapaszkodó rostok, a sós víz itta por,
lemállott minden külső burka róla –
s hogy miről mállott le, a miről
nincs sehol.*

Január

T.-nek

*Most arcodat gondolom
és érzem közeled
az emlékek szöveteinkből szőtt,
keringő végtelenjében,
és gondolom,
ahogy a szűrt fényű, éjjeli konyhában
kopott bútorok között
hallgatjuk a gázláng pattogását,
és öledben ülök,
és mindketten tudjuk, hogy vége lesz,
mégis, a kinti hóesés benti melegében
úgy bújunk egymásba,
ahogy szorongó öröklét bújik el
a valóság kövei mögé,
most illatod érzem,
a fehér fényű éjszakában a gázláng melegét,
kint hóesés, bent néma pelyhekben hull alá a múlt,
hogy egyszer majd, hosszú évek hulltán
megérintse halkan
életem kemény földdé fagyott,
árkokkal erezett talaját.*